

Н. О. Базиляк,

Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПРАКТИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК МОВНОЇ СТРАТЕГІЇ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Метою роботи є огляд сучасних тенденцій розвитку методів навчання іноземних мов в вищій школі, а саме основних: комунікативного, конструктивістського та методу сценарію, проектного навчання, навчання по станціях, симуляції, ролевої гри. Іноземна мова виступає як засіб комунікації, спілкування з представниками інших націй, інструмент «діалогу культур».

Ключові слова: мовний простір, метод викладання іноземних мов, мовна стратегія.

Цель этого исследования – анализ современных тенденций развития методов преподавания иностранных языков в университетах, а именно основных: коммуникативного, конструктивистского и дополнительных: метода сценария, проектного обучения, обучения по станциям, симуляции, ролевой игры. Иностранный язык рассматривается как средство коммуникации, общения с представителями других наций, инструмент «диалога культур».

Ключевые слова: языковое пространство, метод обучения иностранного языка, языковая стратегия.

The aim of the following research is to observe the modern tendency of the methods of teaching development at universities, actually the basic methods (communicative and constructivist) and the additional ones: storyline method, project teaching, stimulation, role play. Foreign language is viewed as the item of communicative process in the intercourse with foreigners, the instrument of «culture dialogue».

Key words: language space, method of teaching foreign language, language strategy.

Серед нагальної проблематики трансформаційного українського суспільства виокремлюється необхідність різнобічної інтеграції в цивілізаційно-культурологічні реалії європейської спільноти. Важливого значення набуває проблемогенний спектр етноментального самоусвідомлення особистості, зокрема у площині мови як потужного комунікативного засобу, що дозволяє успішно адаптуватися в умовах глобалізації світу. Відбуваючись, насамперед, як різновекторна ідентифікація на расовому, етнічному, громадянському та інших рівнях, ментальне ототожнення людини неможливе без урахування феномену мови як основної титульної засади особистісної та національної екзистенції. В окресленому контексті особливої актуальності набуває вузол суперечностей, зумовлений особливостями функціонування практики як основи реалізації мовних стратегій у полікультурному просторі. Інформаційної революції, міграційні процеси та міжкультурні комунікації невинно потребують інтенсифікації сучасного полікультурного простору, а отже істотно зростає роль мови у спілкуванні людей.

Безперечно, важливі функції належать провідним (світовим) мовам як тим ключовим засобам, що є основою спілкування в полікультурному просторі. До того ж, помітна демократизація світу та його намагання перейти до посттоталітарних моделей мислення і співіснування спонукають до актуалізації мовних стратегій, які мають суттєві особливості свого вивчення та застосування у закритому й відкритому суспільствах. У вітчизняному соціумі всі науки гуманітарного циклу найчастіше розглядають реалізацію мовних стратегій як украй важливе соціальне завдання, основною метою якого є *входження в європейський і світовий культурно-освітній простір*. Загалом, структурна ієрархія «світових мов» для української освіти побудована таким чином, що повинна би активно сприяти *створенню полікультурного середовища як своєрідної матриці, підґрунтя реалізації мовних стратегій*. Однак повсякденні мовленнєві практики й освітні традиції більшості громадян держави засвідчують необхідність задіяння інтенсивних методів і запровадження новітніх технологій вивчення мов, знання яких буде у полікультурному середовищі вагомим чинником адаптації та самоствердження. Своєрідним соціолінгвістичним рудиментом залишилися численні труднощі, насамперед через *занедбаність «мовних практик» у колишньому СРСР* (закритість системи освіти, обмеженість виїзду за кордон, ідеологічне звуження міжнародного спілкування та співробітництва тощо).

Потреба в упевненому й фаховому знанні світової мови у процесі безпосереднього міжкультурного спілкування детермінована тим, що демократизація міжнародних відносин створює передумови для практичного переміщення людей і народів, їх спілкування один з одним, відповідно зростає можливість практичного застосування мовленнєвих навичок і мовних стратегій. Зокрема, для студентів українських університетів актуальним став такий процес, як академічна мобільність, тому, завдяки їх залучення у процес навчання у ВНЗ-партнерах зарубіжних країн світу, мовна практика стає дійсністю, тобто реальним навчальним процесом, де мовні стратегії отримують найбільш ефективне випробування [2]. *Істотного значення набуває мовна самосвіта студентів*, а також їхня мовна підготовка у процесі *закордонної виробничо-ознайомчої практики або туристичних поїздок*. Вочевидь, мовні стратегії найкраще реалізуються й розвиваються у процесі включеного навчання в університетах західних країн, що призводить до *оновлення мовних методик і мовленнєвих техник*. Відбувається помітна інтенсифікація мовних технологій засобами й можливостями інформаційних засобів навчання завдяки *мережі Інтернет*. Водночас недостатнє розуміння сутнісних аспектів освітнього процесу у сфері мови часто призводить до орієнтації на формальні, технологічні особливості, нівелюючи ціннісний зміст мовної освіти та її практичну значущість.

Окреслена проблематика досліджувалася багатьма вченими, зокрема: співвідношення загальноосвітніх і професійних компонентів у мовній освіті (С. Вдовцова); формування миротворчих поглядів студентів педвузів в процесі вивчення іноземної мови (Л. Галуза); виховання духовних цінностей у студентської молоді в

полікультурному просторі (В. Довженко); педагогічні умови розвитку комунікативної компетентності майбутнього вчителя у процесі професійної освіти (О. Прозорова); періодична преса як засіб оволодіння іноземною мовою студентами вищих технічних навчальних закладів (Н. Саєнко); мовні стратегії у формуванні міжкультурного діалогу у європейському просторі (Т. Скубашевська); полікультурне виховання старшокласників у процесі вивчення гуманітарних предметів (А. Солодка); методика формування стратегій автономної навчальної діяльності у студентів-першокурсників у роботі з іншомовним тестом (Т. Тернових); формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови (Ю. Федоренко); інтеграційні процеси як фактор розвитку освітнього простору полікультурного регіону (А. Шогенов) тощо.

Філософські, психологічні та педагогічні проблеми реалізації мовних стратегій у полікультурному просторі розглядали провідні вчені В. Адрущенко, В. Бех, У. Вайнарх, Г. Ведель, О. Грива, О. Гукаленко, В. Гурмаза, І. Дзюба, Н. Дуда, А. Загнітко, Л. Засєкіна, В. Заслуженюк, І. Кребель, Р. Мартинова, О. Мисечко, А. Сущенко, Л. Танюк, С. Тер-Минасова, О. Токменко, Г. Чередниченко та ін [1; 2; 3; 4].

Питаннями методики навчання іноземної мови займалися Н. Авшенюк, Л. Аза, Т. Артемчук, І. Бім, Л. Версан, Т. Годованець, М. Палій, К. Скиба, Л. Щерба та ін.

У роботах О. Бобришевої, Н. Євгенєвої, А. Зубова, В. Зуєвої, А. Кіетенко, О. Любарської, Т. Насалевич, Н. Ольховської, Л. Пироженко, О. Пехоти, Є. Полат, О. Пометун, Н. Рамзи, М. Скуратівської [7; 8; 9; 10] та ін. представлені нові освітні технології навчання іноземних мов.

Однак недостатньо вивченою є ціла низка важливих проблем. Поглиблених досліджень потребують *основні складові і чинники реалізації мовних тактик і стратегій у полікультурному просторі, специфіка використання мовних стратегій у педагогіці як сукупності (системи) технологій (прийомів, методів), підпорядкованих вивченню мов у закладах освіти та її реалізації (мовлення) у суспільній практиці тощо.*

Соціокультурна значущість, практична затребуваність і нестача системних наукових студій проблеми якраз і зумовили вибір теми нашого дисертаційного дослідження.

Метою роботи є огляд сучасних тенденцій розвитку методів викладання іноземних мов в вищій школі.

Мовні стратегії зараз – це один із головних засобів налагодження міжкультурного діалогу, досягнення толерантності та взаєморозуміння, подолання суперечностей і конфліктів, які час від часу виникають в європейському просторі [1; 6; 7].

Особливу увагу в підготовці студентів необхідно звертати на педагогічний потенціал певної інформаційної технології. Сучасні інформаційні технології при вивченні іноземних мов дозволяють забезпечити:

- поповнення словарного запасу (електронні версії словників та інших довідкових видань);
- навички двостороннього перекладу (системи машинного перекладу);
- інтенсифікацію процесу придбання лексико-граматичних знань (комп'ютерні вправи і лінгвістичні ігри);
- розвиток продуктивних мовних умінь і навичок розуміння на слух мови різних носіїв мови (програми мультимедіа);
- можливість індивідуалізувати процес навчання мові за рахунок використання інтерактивних комп'ютерних середовищ (програми вивчення іноземних мов)
- перевірку орфографії, граматики і стилю в тексті перекладу;
- контроль якості засвоєння матеріалу теоретичних курсів (програми тестування).

Найвища ефективність застосування інформаційних технологій у мовній підготовці досягається при їх комплексному використанні [9].

На даному етапі розвитку методичної науки основними методами навчання іноземних мов є комунікативний та конструктивістський методи, метод сценарію (storyline method), проектне навчання, метод навчання по станціях, метод симуляцій та метод ролівої гри.

Література:

1. Авшенюк Н. М. Центрований на студенті підхід до навчання іноземним мовам: англійський досвід. / <http://bibl.kma.mk.ua>
2. Артикуца Н. Нові підходи до мовної підготовки майбутніх юристів і викладачів права // Право України. – 1997 р. – № 12 – С. 58–60.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К. : Академвидав. – 2007 р. – 616 с.
4. Годованець Т. Ю. Ефективне навчання іноземних мов в європейських країнах – шлях до спільного мовного простору / Т. Ю. Годованець, О. В. Ільїна. – <http://www.rusnauka.com>
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка: Підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес. – 2008 р. – 447 с.
6. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт. – 1999 р. – 320 с.
7. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: Монографія. – К. : Вища школа. – 1997. – 180 с.
8. Скиба К. М., Рудик Т. О. Навчання граматиці іноземних мов і методика для його здійснення / Свідectво про реєстрацію авторського права на твір № 11860 від 24.12.2004 р.
9. Скуратівська М. О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов в вищій школі України. – Шоста Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція Простір і час сучасної науки / <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiy-shkoli-ukrayini/>